

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยมแบบบริโกลนียมกับจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยและความซื่อสัตย์ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ระดับปริญญาตรี ภาคปกติ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1.1 นักศึกษามหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติโดยภาพรวมและแต่ละชั้นปี มีค่านิยมแบบบริโกลนียมอยู่ในระดับต่ำ

5.1.2 นักศึกษามหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติโดยภาพรวมและแต่ละชั้นปี มีจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยและความซื่อสัตย์ อยู่ในระดับสูง

5.1.3 นักศึกษามหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติของแต่ละคณะวิชา มีค่านิยมแบบบริโกลนียมอยู่ในระดับต่ำ และมีจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยและความซื่อสัตย์ อยู่ในระดับสูง

5.1.4 ระดับค่านิยมแบบบริโกลนียมและความซื่อสัตย์ของนักศึกษาแต่ละชั้นปีไม่แตกต่างกัน แต่ความมีระเบียบวินัยของนักศึกษาแต่ละชั้นปีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

5.1.5 ระดับค่านิยมแบบบริโกลนียม ความมีระเบียบวินัยและความซื่อสัตย์ของนักศึกษาแต่ละคณะไม่แตกต่างกัน

5.1.6 ค่านิยมด้านบริโกลนียมของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยและความซื่อสัตย์อย่างเห็นได้ชัดเจน หมายถึง โดยเฉลี่ยนักศึกษาที่มีค่านิยมแบบบริโกลนียมในระดับต่ำจะมีจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยและความซื่อสัตย์ในระดับสูง

5.1.7 จริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์อย่างเห็นได้ชัดเจน หมายถึง โดยเฉลี่ยนักศึกษาที่มีจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยในระดับสูงจะมีจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ในระดับสูงด้วย

5.1.8 ระดับจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัย และพฤติกรรมจริยธรรมคาดหวังด้านความมีระเบียบวินัยของนักศึกษามีความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน นั่นคือ ผลการประมวลข้อมูลในเชิงสถิติแสดงให้เห็นว่า ความรู้สึกและพฤติกรรมคาดหวังที่จะประพฤติปฏิบัติในด้านระเบียบวินัยมีความสอดคล้องกัน

5.1.9 ระดับจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ และพฤติกรรมจริยธรรมคาดหวังด้านความซื่อสัตย์ของ นักศึกษามีความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน นั่นคือ ผลการประมวลข้อมูลในเชิงสถิติแสดงให้เห็นว่า ความรู้สึกและพฤติกรรมคาดหวังที่จะประพฤติปฏิบัติในด้านความซื่อสัตย์มีความสอดคล้องกัน

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.2.1 จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในภาพรวมและจำแนกตามชั้นปีและคณะวิชา พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติมีค่านิยมแบบบริโภคนิยมอยู่ในระดับต่ำ ในการเลือก คำตอบในแบบสอบถาม โดยเฉพาะในคำถามที่เกี่ยวกับการแสดงค่านิยมที่พึงเพื่อผู้มั่งคั่งอย่างชัดเจน เช่น ซื้อโทรศัพท์เคลื่อนที่ไว้ใช้โดยไม่มีความจำเป็น หรือการนิยมใช้สินค้าราคาแพงโดยไม่คำนึงถึงคุณภาพ เป็นต้น นักศึกษาส่วนใหญ่จะตอบว่า “ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง” แต่ในสังคมโดยทั่วไป มีคนจำนวนไม่น้อยที่มีพฤติกรรมไม่สอดคล้องกับความรู้สึกนึกคิด คือ คิดอย่างแต่ทำอีกอย่าง ฉะนั้น นักศึกษาที่คิดว่าความพึงเพื่อผู้มั่งคั่งเป็นสิ่งที่ไม่ดี ก็อาจมีพฤติกรรมที่ผู้มั่งคั่งได้ จึงอาจต้องมีการสำรวจพฤติกรรมของนักศึกษาในด้านนี้ประกอบด้วย ซึ่งเป็นข้อจำกัดของการทำวิจัยในครั้งนี้ อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนนี้ อย่างน้อยก็อาจแสดงให้เห็นว่านักศึกษามีสำนึก รู้จักแยกแยะความควร ไม่ควรของการบริโภคอย่างไรเหตุผล และจากการสังเกตนักศึกษาในภาพรวม มีนักศึกษาระดับไม่เกิน 10% ที่มีพฤติกรรมไปในทางบริโภคนิยม

ส่วนคำถามบริโภคนิยมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การงานและชื่อเสียง และการยอมรับของเพื่อน แม้นักศึกษาจำนวนมากจะตอบว่า “ไม่เห็นด้วย” แต่การเลือกคำตอบจะมีการกระจายไปทุกระดับ ผลของการวิเคราะห์นี้เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของสังคมไทยที่ให้คุณค่าต่อการศึกษาและชื่อเสียงซึ่งเป็นสิ่งที่นำไปสู่การยอมรับของสังคม จึงเห็นว่าการบริโภคเกินตัวเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาและหน้าที่การงานเป็นเรื่องที่ยอมรับได้ และอาจถึงระดับที่จำเป็น ทั้งนี้ นับเป็นการลงทุนเพื่ออนาคตที่ดีกว่าและเพื่อการยอมรับของสังคม

อนึ่ง ในการเปรียบเทียบระหว่างนักศึกษา 4 ชั้นปี แม้จะพบว่าระดับค่านิยมด้านบริโภคนิยมของนักศึกษาแต่ละชั้นปีไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่เมื่อตรวจสอบรายละเอียดแล้ว พบว่านักศึกษาระดับปีที่ 2 จะมีค่านิยมบริโภคนิยมอยู่ในระดับสูงกว่านักศึกษาระดับปีที่ 1 เล็กน้อย คือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.9911 และ 1.9476 ตามลำดับ และนักศึกษาระดับปีที่ 3 และ 4 มีค่านิยมแบบบริโภคนิยมต่ำกว่านักศึกษาระดับปีที่ 2 และชั้นปีที่ 1 ด้วย คือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.9629 และ 1.9281 ตามลำดับ แม้จะมีระดับต่ำกว่าเล็กน้อยจนไม่แสดงนัยสำคัญทางสถิติ แต่ก็แสดงให้เห็นได้ว่านักศึกษาได้พัฒนาค่า

นิยมไปในทิศทางที่พึงประสงค์ อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกต คือ ค่าเฉลี่ยของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จะสูงกว่าของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 เล็กน้อย

ในการเปรียบเทียบระหว่างนักศึกษา 9 คณะ แม้จะพบว่าระดับค่านิยมด้านบริโภคนิยมของนักศึกษาแต่ละคณะไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่เมื่อตรวจสอบรายละเอียดแล้ว พบว่านักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะสาธารณสุขศาสตร์และสิ่งแวดล้อม เทคนิคการแพทย์ มีค่านิยมแบบบริโภคนิยมอยู่ในระดับต่ำสุด คือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.8415, 1.8423 และ 1.8633 ตามลำดับ และนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจมีค่านิยมแบบบริโภคนิยมสูงสุด คือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.0674 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะของวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ ที่ให้ความสำคัญในเรื่องของผลกำไรและผลสำเร็จที่ค่อนข้างสะท้อนให้เห็นในรูปของวัตถุ ที่มีอิทธิพลต่อค่านิยมและบุคลิกลักษณะนิสัยของนักศึกษา นอกจากนี้คณะบริหารธุรกิจเป็นคณะที่ใหญ่ มีนักศึกษจำนวนมากจึงเป็นการขาดต่อการดูแลและให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ อย่างไรก็ตาม ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งน่าจะเป็นที่พื้นฐานของครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดู ดังที่ได้มีผู้ได้ทำการศึกษาหลายท่านและพบว่าพื้นฐานและการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวมีอิทธิพลต่อบุคลิกลักษณะนิสัย คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของบุคคล เช่น การศึกษาของ คอเลย์ (Doye, 1961: 361) มุสเสน (Mussen, 1969: 347-350) ชูศรี หลักเพชร (2517 : 95) และดวงเดือน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจจนิก (2520: 131) แต่ก็มีนักวิจัยไทยหลายท่าน เช่น บัญชร แก้วล่อง (2522 : 64) อุบลรัตน์ โทธิโกสม (2523 : 55) เสริมเกียรติ พรหมพูน (2523 : 99) ฉาวร รอดเทศ (2523 : 42) ทิพวรรณ กิติวิบูลย์ (2522 : 125) และดวงเดือน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจจนิก (2520: 131) ที่ศึกษาพบว่า ลักษณะทางสังคมของครอบครัว (อาชีพและระดับการศึกษา) และฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว ไม่มีอิทธิพลต่อคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมของเด็กไทยให้เห็นได้อย่างชัดเจน สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ได้กำหนดตัวแปรต้นเพียงสองประการ คือ ชั้นปีที่ศึกษาและคณะวิชาที่สังกัด เท่านั้น ตามที่แสดงเหตุผลไว้ในข้อ 3.5.1 ดังนั้นผู้ที่สนใจอาจศึกษาเพิ่มเติมเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างพื้นฐานของครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูกับจริยธรรมและค่านิยมของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา

5.2.2 จากการวิเคราะห์ทั้งในภาพรวมและจำแนกตามชั้นปีการศึกษาและคณะวิชาพบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ มีจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยอยู่ในระดับสูง เมื่อวิเคราะห์การเลือกคำตอบในแบบสอบถาม พบว่า ในคำถามเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัยทั้งในมหาวิทยาลัยและในสังคมภายนอกที่ไม่ส่งผลต่อประโยชน์สำคัญแก่ตนเองที่ชัดเจน หรือเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการแสดงมารยาทที่ไม่ดีต่ออาจารย์ เช่น แฉงคิ้วแยงเข้าลิฟต์ก่อน เมื่ออาจารย์ผู้สอนจึงเดิน

ออกนอกห้องเรียน นักศึกษาส่วนใหญ่จะตอบว่า “ไม่สมควรอย่างยิ่ง” แต่ถ้าเป็นคำถามที่ส่งผลต่อประโยชน์โดยตรงของตนเอง คือคะแนนเรียน หรือเกี่ยวข้องกับเพื่อนนักศึกษา เช่น การเข้าเรียนสาย ขาดเรียน แล้วมาต่อรองอาจารย์ขอสอบชดเชย จอครดโดยคิดเครื่องชนิดเพราะให้เพื่อนนั่งฟรีในรถ แม้นักศึกษาจำนวนมากจะตอบว่า “ไม่สมควร” แต่การเลือกคำตอบจะมีการกระจายไปทุกระดับ นักศึกษาจำนวนไม่น้อยจะตอบว่า “ไม่แน่ใจ” (การเลือกคำตอบในแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวินัยจะสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลตารางที่ 26 คือ ระดับจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมคาดหวังด้านความมีระเบียบวินัย อย่างมีนัยสำคัญ) ผลของการวิเคราะห์นี้แสดงให้เห็นว่า โดยทั่วไป นักศึกษาจะมีการพัฒนาความรู้เชิงจริยธรรมมากขึ้นแล้ว ซึ่งเป็นผลจากการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวและโรงเรียน และทราบว่าพฤติกรรมเช่นนี้เป็นการขาดระเบียบวินัย แต่เมื่อพฤติกรรมนั้นมีผลต่อประโยชน์ของคนโดยตรง นักศึกษาจะมีความโน้มเอียงที่จะตัดสินว่าพฤติกรรมนั้น ไม่เป็นการขาดระเบียบวินัย และพยายามให้เหตุผลสนับสนุนความรู้ที่ตนนั้น จึงมักจะตอบว่า “ไม่แน่ใจ” ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเพื่อนนั้น แสดงให้เห็นถึงค่านิยมอีกประการหนึ่งของไทย คือ การเกรงใจเพื่อน ทั้งนี้เป็นการเปรียบเทียบให้ความสำคัญระหว่างทำให้เพื่อนพอใจกับการมีระเบียบวินัย ซึ่งคนไทยส่วนใหญ่จะเลือกเพื่อนก่อน

ในการเปรียบเทียบระหว่างนักศึกษา 4 ชั้นปี พบว่าระดับจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยของนักศึกษาแต่ละชั้นปีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และเมื่อตรวจสอบรายละเอียดแล้ว พบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 จะมีจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยอยู่ในระดับต่ำกว่านักศึกษาในชั้นปีที่ 1 เล็กน้อย คือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.0425 และ 1.9386 ตามลำดับ ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จะอยู่ในระดับสูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 แต่ยังคงอยู่ในระดับต่ำกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 คือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.9545 และนักศึกษาชั้นปีที่ 4 กลับมีจริยธรรมด้านนี้อยู่ในระดับต่ำกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 3 แต่สูงกว่าชั้นปีที่ 2 เล็กน้อย คือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.0030 ผลการวิเคราะห์นี้แสดงให้เห็นว่านักศึกษาไม่ได้มีพัฒนาการด้านระเบียบวินัยไปในทิศทางที่สังคมคาดหวังนัก นักศึกษาในชั้นปีสูงขึ้นมีแนวโน้มว่าจะทำคามใจตนมากขึ้นเท่านั้น อาจจะเป็นเพราะนักศึกษาอยู่ในวัยที่กำลังแสวงหาตนเอง ต้องการแสดงออกเพื่อแสดงความเป็นตัวของตัวเอง แม้จะเป็นช่วงที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ แต่ในทางความคิดอาจมีการต่อต้านได้เกือบกับเป็นการเรียนในระดับอุดมศึกษาที่นักศึกษามีอิสระมากขึ้น ยิ่งเรียนชั้นสูงขึ้นยิ่งมีอิสระมากขึ้น มีข้อสังเกตที่นักศึกษาชั้นปีที่ 2 มีระดับของความมีระเบียบวินัยต่ำที่สุด ซึ่งนอกเหนือจากสมมุติฐานดังกล่าวข้างต้นแล้ว อาจจะเนื่องจากเป็นปีที่สองของการศึกษา นักศึกษาเริ่มมีความคุ้นเคยต่อสถาน

ศึกษาและคณาจารย์มากขึ้น จึงคลายความระมัดระวังและความเกรงใจ เมื่อขึ้นชั้นปีที่ 3 ซึ่งเป็นปีที่ นักศึกษาส่วนใหญ่จะต้องเรียนหนักในสาขาวิชาเอกของตน นักศึกษาเริ่มมีระเบียบวินัยมากขึ้น

สำหรับการเปรียบเทียบระหว่างนักศึกษา 9 คนะ แม้จะพบว่าระดับจริยธรรมด้านความมี ระเบียบวินัยของนักศึกษาแต่ละคนะไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่เมื่อตรวจสอบรายละเอียดแล้ว พบว่า นักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์และสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย 1.8200) เทคนิคการแพทย์ (ค่า เฉลี่ย 1.8426) พยาบาลศาสตร์ (ค่าเฉลี่ย 1.8757) กายภาพบำบัด (ค่าเฉลี่ย 1.9264) และสังคม สงเคราะห์ศาสตร์ ๑ (ค่าเฉลี่ย 1.9481) มีจริยธรรมในด้านนี้อยู่ในระดับสูงกว่านักศึกษาคณะบริหาร ธุรกิจ (ค่าเฉลี่ย 2.0740) วิทยาศาสตร์ (ค่าเฉลี่ย 2.0192) ศิลปศาสตร์ (ค่าเฉลี่ย 2.0055) และเกษตร ศาสตร์ (ค่าเฉลี่ย 2.0043) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปรัชญาและการอบรมที่แตกต่างกันของแต่ละคนะ หรืออาจจะเนื่องจากพื้นฐานของครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดู ดังที่ได้อภิปรายไว้ในข้อ 5.2.1 โดย ตั้งข้อสังเกตได้ว่า นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจมีระดับของความมีระเบียบวินัยต่ำที่สุด

5.2.3. จากการวิเคราะห์ทั้งในภาพรวมและจำแนกตามชั้นปีที่ศึกษาและคณะวิชา พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ มีจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์อยู่ในระดับสูง เมื่อ วิเคราะห์การเลือกคำตอบในแบบสอบถาม พบว่า ในคำถามเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ทั้งในและนอก มหาวิทยาลัยที่เกี่ยวกับการทุจริตคดโกงเรื่องเงินทอง เขาเปรียบเทียบและตรวจสอบผลประ โยชน์จากผู้อื่น นักศึกษาส่วนใหญ่จะตอบว่า “ไม่สมควรอย่างยิ่ง” แต่ด้านเป็นคำถามที่เกี่ยวกับการทุจริตเกี่ยวกับการ เรียน การสอบ การทุจริต โกงหนี้ยืมช่วยเพื่อนแล้ว แม้นักศึกษาจำนวนมากจะตอบว่า “ไม่สมควร” แต่การเลือก คำตอบจะมีการกระจายไปทุกระดับ นักศึกษาจำนวนไม่น้อยจะตอบว่า “ไม่แน่ใจ” (การเลือกคำตอบในแบบสอบถามที่เกี่ยวกับความซื่อสัตย์จะสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตารางที่ 27 คือ ระดับจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมคาดหวังด้านความ ซื่อสัตย์ อย่างมีนัยสำคัญ) ผลของการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้นนี้แสดงให้เห็นว่า โดยทั่วไปนักศึกษา จะมีความรู้เชิงจริยธรรมแล้ว ซึ่งเป็นผลจากการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวและโรงเรียน และทราบ ว่าพฤติกรรมเช่นไรเป็นการขาดความซื่อสัตย์ แต่เมื่อพฤติกรรมนั้นมีผลต่อการสอบของตน นัก ศึกษาจะพยายามให้เหตุผลสนับสนุนความรู้สึกลังๆนั้น ไม่เป็นการทุจริต ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ เพื่อนนั้น เป็นการเปรียบเทียบให้ความสำคัญระหว่างความสัมพันธ์กับความซื่อสัตย์ ซึ่งนักศึกษา ส่วนใหญ่จะเลือกเพื่อรักษาสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนมากกว่าที่จะกล่าวความจริงที่อาจเป็นผลร้ายต่อ เพื่อนและทำให้เพื่อนเสียหน้า

ในการเปรียบเทียบระหว่างนักศึกษา 4 ชั้นปี แม้จะพบว่าระดับจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักศึกษาแต่ละชั้นปีไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่เมื่อตรวจสอบรายละเอียดแล้ว พบว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2, 3, 4 จะมีจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์อยู่ในระดับต่ำกว่านักศึกษาในชั้นปีที่ 1 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.9318 โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์อยู่ในระดับต่ำที่สุด คือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.0043 สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 และ 3 มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.9634 และ 1.9629 ตามลำดับ ผลจากการวิเคราะห์นี้ แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาไม่ได้มีการพัฒนาด้านความซื่อสัตย์ไปในทิศทางที่พึงประสงค์ ยิ่งนักศึกษารเรียนในชั้นปีสูงขึ้นเท่าไร ก็มีแนวโน้มว่าจะทุจริตมากขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาที่อยู่ในชั้นปีที่ 4 มีความรู้สึกกดดันที่จะต้องสอบให้ผ่านเพื่อที่สามารถจบการศึกษาให้ได้ และคิดว่า การทุจริตในเรื่องเรียนนั้น ไม่ส่งผลร้ายแก่ผู้อื่นโดยตรง จึงไม่คิดว่าเป็นเรื่องทุจริต

สำหรับการเปรียบเทียบระหว่างนักศึกษา 9 คณะ แม้จะพบว่าระดับจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักศึกษาแต่ละคณะไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่เมื่อตรวจสอบรายละเอียดแล้วพบว่า นักศึกษา คณะพยาบาลศาสตร์ เทคนิคการแพทย์ และสาธารณสุขศาสตร์และสิ่งแวดล้อม มีจริยธรรมในด้านนี้อยู่ในระดับสูงกว่านักศึกษาคณะอื่น ๆ คือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.7781, 1.7919, และ 1.8108 ตามลำดับ และนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจมีจริยธรรมในด้านนี้อยู่ในระดับต่ำที่สุด คือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.0544 ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากการเคร่งครัดคอกฎระเบียบที่แตกต่างกันของแต่ละคณะ

5.2.4 จากการวิเคราะห์พบว่า ระดับค่านิยมแบบบริโภคนิยมมีส่วนสัมพันธ์กับระดับจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยและความซื่อสัตย์ในทางลบ กล่าวคือ นักศึกษาที่มีค่านิยมแบบบริโภคนิยมอยู่ในระดับต่ำจะมีระเบียบวินัยและความซื่อสัตย์อยู่ในระดับสูง ดังจะเห็นได้ว่านักศึกษาคณะเทคนิคการแพทย์ พยาบาลศาสตร์ และคณะสาธารณสุขศาสตร์และสิ่งแวดล้อม เป็นกลุ่มที่มีค่านิยมแบบบริโภคนิยมต่ำกว่าคณะอื่น และมีระเบียบวินัยและความซื่อสัตย์อยู่ในระดับสูงกว่านักศึกษาคณะอื่นด้วย

5.2.5 จากการวิเคราะห์พบว่า นักศึกษาที่มีระเบียบวินัยในระดับสูงจะมีความซื่อสัตย์ในระดับสูงด้วย ดังจะเห็นได้ว่านักศึกษาคณะเทคนิคการแพทย์ พยาบาลศาสตร์ และคณะสาธารณสุขศาสตร์และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีระเบียบวินัยสูงและความซื่อสัตย์อยู่ในระดับสูงกว่านักศึกษาคณะอื่นด้วย นั่นคือระดับจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยมีความสัมพันธ์กับระดับจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ในทางบวก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วิวัฒน์ อัสวาณิช (2523) ที่ศึกษาพบว่าวินัยในตนเองมีความสัมพันธ์กับความซื่อสัตย์ในทางบวก

5.2.6. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับจริยธรรมและพฤติกรรมจริยธรรมคาดหวังด้านการมีระเบียบวินัยและความซื่อสัตย์ พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญในทางบวก คือนักศึกษาที่เลือกคำตอบ ที่แสดงระดับจริยธรรมด้านการมีระเบียบวินัยสูง จะเลือกคำตอบแสดงพฤติกรรมจริยธรรมคาดหวังด้านการมีระเบียบวินัยสูงด้วย และนักศึกษาเลือกคำตอบที่แสดงระดับจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สูงจะเลือกคำตอบแสดงพฤติกรรมจริยธรรมคาดหวังด้านความซื่อสัตย์สูงด้วย อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์คำตอบในแบบสอบถามในรายละเอียด พบพฤติกรรมในการตอบคำถามในทิศทางเดียวกับที่พบในการอภิปรายผลข้อ 5.2.2 และ ข้อ 5.2.3 กล่าวคือ ในคำถามเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัยและความซื่อสัตย์ทั้งในมหาวิทยาลัยและในสังคมภายนอกที่ไม่ส่งผลต่อประโยชน์สำคัญแก่ตนเองที่ชัดเจน หรือเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการแสดงมารยาทที่ไม่ดีต่ออาจารย์ นักศึกษาส่วนใหญ่จะตอบว่า “ไม่สมควรอย่างยิ่ง” และคำตอบแสดงพฤติกรรมจริยธรรมคาดหวังในสถานการณ์สมมุติก็จะสอดคล้องกัน คือ “ไม่ทำแน่นอน” แต่ด้านเป็นคำถามที่ส่งผลต่อประโยชน์โดยตรงของตนเอง ต่อคะแนนเรียน หรือเกี่ยวข้องกับเพื่อนนักศึกษา เช่น การเข้าเรียนสาย ขาดเรียน แล้วมาต่อรองอาจารย์ขอสอบชดเชย จอครอดคิดเครื่องยนต์เพราะให้เพื่อนนั่งรถในรถ นักศึกษาจำนวนมากจะตอบว่า “ไม่สมควร” คำตอบแสดงพฤติกรรมจริยธรรมคาดหวังในสถานการณ์สมมุติ ก็จะมีการกระจายไปทุกระดับ แต่นักศึกษาส่วนใหญ่จะตอบว่า “ไม่แน่ใจ” ผลของการวิเคราะห์นี้แสดงให้เห็นว่า โดยทั่วไปนักศึกษาจะมีพัฒนาความรู้เชิงจริยธรรมมากก่อนหน้านี้แล้ว ซึ่งเป็นผลจากการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวและโรงเรียน และทราบว่าพฤติกรรมเช่นไรเป็นการขาดระเบียบวินัยและไม่ซื่อสัตย์ แต่เมื่อพฤติกรรมนั้นมีส่งผลประโยชน์ต่อคนโดยตรง นักศึกษาจะไม่แน่ใจว่าจะไม่มีพฤติกรรมเช่นนั้น การศึกษานี้สอดคล้องกับทฤษฎีจริยธรรมของโคลมเบิร์ก ที่ว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของมนุษย์นั้นส่วนมากจะขึ้นอยู่กับลักษณะของสถานการณ์ที่พบ

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 พิจารณาจากหน้าที่ของมหาวิทยาลัยในการปลูกฝัง กล่อมเกลา และส่งเสริมนักศึกษาในการพัฒนาค่านิยมและจริยธรรมที่เหมาะสมแล้ว ผลของการวิจัยไม่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของนักศึกษามากนัก เนื่องจากไม่มีความแตกต่างกันระหว่างชั้นปี นอกจากนั้นพบว่านักศึกษาในบางคณะ เช่น คณะเทคนิคการแพทย์ สาธารณสุขศาสตร์และสิ่งแวดล้อม และพยาบาลศาสตร์มีระดับจริยธรรมสูงกว่าบางคณะ เป็นเรื่องที่น่าสนใจว่าคณะนั้น ๆ ใช้วิธีการอะไรในการ อบรมนักศึกษา เช่น วิธีการอบรมปลูกฝังรณรงค์การพัฒนาจริยธรรมโดยเพื่อนนักศึกษารุ่นพี่ หรือเพื่อนนัก

ศึกษาด้วยกัน เพื่อใช้เป็นแบบอย่างสำหรับคณะอื่น ๆ ในการสร้างนักศึกษาที่พึงประสงค์ ในทำนองเดียวกัน เป็นเรื่องต้องศึกษาว่าอะไรเป็นปัจจัยที่ส่งให้นักศึกษาคณะบริหารธุรกิจมีระดับค่านิยมแบบบริโภคนิยมสูงสุด ในขณะที่มีระดับความมีระเบียบวินัยและความซื่อสัตย์ต่ำสุด เช่น อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน อิทธิพลของสังคมและสื่อมวลชน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อหาแนวทางในการสนับสนุนการพัฒนาทางจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักศึกษา

5.3.2 ผลจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการยืนยันว่าการมีระเบียบวินัยมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความซื่อสัตย์อย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกฝ่ายทุกระดับในมหาวิทยาลัย ต้องให้ความสำคัญกับการรักษาระเบียบวินัย ต้องดำเนินการอย่างจริงจังในการส่งเสริมให้นักศึกษามีการพัฒนาจริยธรรมด้านระเบียบวินัย ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ด้วย นอกจากนี้จะทำให้ให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ในการศึกษาสูงขึ้นด้วย ดังที่ วิวัฒน์ อัคราวิช (2523) ได้ศึกษาและพบว่าวินัยในตนเองมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทางบวก คือนักศึกษาที่มีวินัยในตนเองสูงจะมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนสูงด้วย นอกจากนั้นการดำเนินการเพื่อส่งเสริมการพัฒนา ด้านจริยธรรมนั้น ต้องไปในทิศทางเดียวกัน มีนโยบายที่สอดคล้องกัน และต้องถือเป็นความรับผิดชอบของทุกฝ่าย ตั้งแต่ผู้บริหาร อาจารย์ทุกท่าน บุคลากรฝ่ายสนับสนุน ฝ่ายกิจกรรมนักศึกษา ตลอดจนองค์การนักศึกษา

5.3.3 จากการศึกษาพบว่า ระดับจริยธรรมด้านการมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ และพฤติกรรมจริยธรรมคาดหวังด้านการมีระเบียบวินัยและความซื่อสัตย์ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญในทางบวกนั้น ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า ควรศึกษาเพิ่มเติมเพื่อหาเหตุผลในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ทั้งนี้เพื่อให้มีความเข้าใจนักศึกษามากขึ้น และผลของการวิจัย จะช่วยให้สามารถหาแนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาค่านิยมและจริยธรรมได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5.3.3 ในการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่าง ระดับจริยธรรมด้านการมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์และพฤติกรรมจริยธรรมคาดหวังด้านการมีระเบียบวินัยและความซื่อสัตย์นั้น แม้ว่าผลการศึกษาจะพบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ แต่เป็นการยากที่จะสรุปให้เป็นการแน่ชัดได้ เนื่องจากในชีวิตความเป็นจริง บุคคลมักจะคิดอย่างหนึ่งแต่ปฏิบัติอีกอย่างหนึ่ง จึงเป็นการยากที่จะแน่ใจได้ว่าข้อมูลที่นักศึกษามีมานั้นเป็นความจริงทั้งหมด ดังนั้นในการศึกษาในลักษณะนี้อาจต้องมีการทำสำรวจพฤติกรรมของประชากรที่ใช้ในการศึกษาควบคู่ไปด้วย